

Drena Trkulja Petković
Mato Matanović
Zoran Vladović

PREFERENCIJE PRIPADNIKA JEDNE GRANE HRVATSKE VOJSKE PREMA SPORTSKO-REKREACIJSKIM SADRŽAJIMA

1. UVOD

Profesionalno bavljenje vojnim zvanjem uvjetuje čitav niz kompleksnih stručnih znanja, sposobnosti i vještina. Jedan od temeljnih čimbenika za uspješnost u izvršavanju zadaća pojedinca te za učinkovitost u vojno - taktičkim zadaćama postrojbi Hrvatske vojske (u daljnjem tekstu HV), a posebice djelatnika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i Protuzračne obrane (u daljnjem tekstu HRZ i PZO), je visoka razina psiho-motoričkih sposobnosti svakog pripadnika. Zbog toga je planiranje i programiranje te organizacija i provedba kinezioloških aktivnosti kako u HV tako i u HRZ i PZO značajna zadaća koja se neprekidno i sustavno provodi s ciljem dostizanja i zadržavanja punih psihofizičkih mogućnosti pripadnika. Kineziološke aktivnosti pripadnika organizirane su kroz tri organizacijske cjeline a to su:

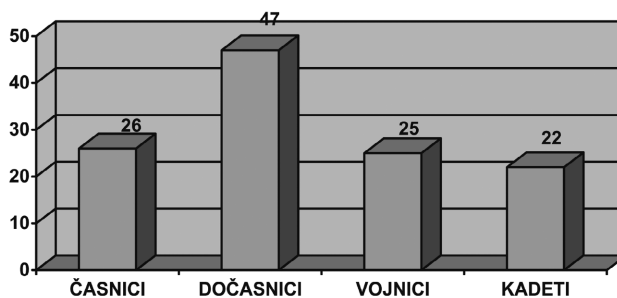
- **MOTORIČKE PRIPREME:** - aktivnosti koje se provode kao dio sveukupne obuke svih pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske (u nastavku OSRH) sustavno, redovito i stručno, a na osnovi plana obuke i odgoja pripadnika OSRH sa ciljem dostizanja i zadržavanja potrebite razine motoričkih sposobnosti te stjecanja znanja i vještina nužnih za izvedbu vojnih zadaća (Orlović, Ž. 1996.).
- **NATJECATELJSKI SPORT:** - aktivnost kojoj je zadaća da kroz organizaciju sportskih natjecanja kontinuirano podiže kvalitetu znanja i vještina kroz rezultate u vojno - sportskim disciplinama.
- **SPORTSKA REKREACIJA:** - aktivnost koja se provodi kako u slobodnom vremenu pripadnika OSRH tako i u odobrenim terminima za vrijeme rada, a sukladno sklonostima, potrebama i mogućnostima pojedinca te sadržajima i infrastrukturi u objektima i vojarnama (D. Trkulja Petković, M. Andrijašević, 1994.).

Od navedenih kinezioloških aktivnosti samo sportska rekreacija uvažava osobine svakog pripadnika, njegove želje, potrebe, interese i mogućnosti. Budući da sportska rekreacija djeluje na ublažavanje posljedica suvremenog načina života (hipokinezije, stresa i prekomjerne tjelesne težine) te doprinosi kvaliteti provođenja slobodnog vremena, a time i povećanja stupnja zdravlja, može se smatrati potrebnom i nužnošću

za suvremenog čovjeka. U današnje vrijeme te činjenice sve više dopiru do svijesti čovjeka pa on o tome vodi i više računa. Kako je sportska rekreacija dostupna svim kategorijama stanovništva, bez obzira na spol, dob i razinu sposobnosti, bilo bi korisno da svaki čovjek, a napose profesionalni vojnik, u dio svog slobodnog i/ili radnog vremena ugradi i sportsku rekreaciju. Da bi se organizacija sportsko-rekreacijskih aktivnosti mogla kvalitetno provesti poželjno je spoznati preferencije djelatnika HV, odnosno djelatnika HRZ i PZO prema sportsko-rekreacijskim sadržajima. Stoga je osnovni cilj ovoga rada utvrditi preferencije pripadnika HRZ i PZO prema sadržajima sportske rekreacije te na osnovi dobivenih rezultata i materijalno kadrovskih preduvjeta sagledati perspektivu razvoja sportske rekreacije.

2. METODE RADA

Od ukupno 1 500 pripadnika HRZ i PZO u uzorak ispitanika, slučajnim odabirom, ušlo je 120 pripadnika (oko 8% ukupnog sastava) koji su se na dan anketiranja zatekli u zrakoplovnoj bazi Zemunik kao školskoj instituciji unutar zrakoplovstva u kojoj se educiraju časnici, dočasnici, vojnici i kadeti iz svih redova i struktura unutar HRZ i PZO (Grafički prikaz 1).

Grafički prikaz 1. Uzorak ispitanika po broju i vojnom statusu.

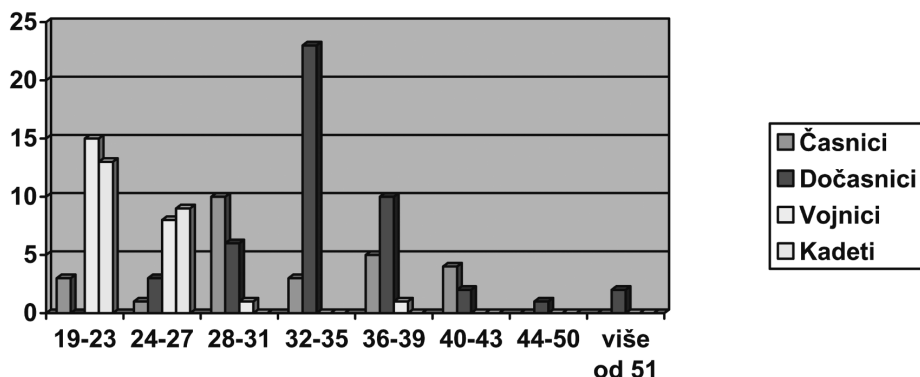
Za utvrđivanje preferencija pripadnika HRZ i PZO prema sportsko-rekreacijskim sadržajima primijenjen je validiran anketni upitnik (D. Trkulja Petković, 2000.) od 16 pitanja koja pokrivaju prostor sociodemografskih karakteristika, razine tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme i preferencije prema ponuđenim sadržajima sportske rekreacije.

Za obradu prikupljenih podataka primijenjeni su osnovni statistički parametri: frekvencija (f) i postotak (%) a prikupljeni podaci prikazani su tabelarno i grafički (sve prikupljene i interpretirane podatke pogledati u M. Matanović, 2008.)

3. REZULTATI I RASPRAVA

Za kvalitetno planiranje i programiranje sportske rekreacije prijeko je potrebno znati neke osnovne sociodemografske podatke o potencijalnim korisnicima programa vježbanja.

Dob pripadnika HRZ i PZO kreće se u rasponu od 19 do više od 51 godine starosti (Grafički prikaz 2.). Prema analizi frekvencija odgovora vidljivo je da su vojnici i kadeti mlađe osobe (uglavnom do 27 godina) dok su časnici nešto stariji (28 - 39 godina). Jedino je kod dočasnika, u okviru evidentiranoga raspona dobi, prisutna normalna distribucija (najsličnija Gausovoj krivulji).

Grafički prikaz 2. Struktura uzorka ispitanika prema dobi.

Prema pitanju *bračnog statusa* 60% ispitanika je neoženjeno, što je razumljivo, jer se u načelu radi o vrlo mladim ljudima, posebice u kategorijama vojnika i kadeta. U braku je 37% ispitanika i 3% razvedenih. Može se zaključiti da u promatranom uzorku ispitanika bračni status ne ograničava sudjelovanje u sportsko-rekreacijskim aktivnostima.

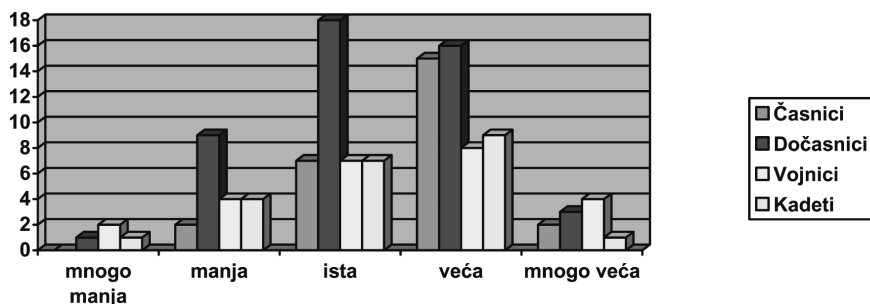
Na bračni status se logično veže podatak o *broju djece*, jer i to može biti ograničavajući faktor za sudjelovanje u sportsko-rekreacijskim sadržajima. Dobiveni se podaci u načelu podudaraju s bračnim statusom jer 63% ispitanika nema djece, 17% ispitanika ima dvoje djece, 11% jedno, 7% troje i 2% ispitanika četvero djece.

Uvidom u *razinu obrazovanja* vidljivo je da najveći broj ispitanika ima srednju stručnu spremu, čak 74%, višu stručnu spremu 14%, te visoku stručnu spremu njih 12%. Navedena struktura odgovara i činjenici da u Oružanim snagama RH postoji sistematizacija radnih mjesta te prema istima časnici moraju imati VŠS ili VSS, dok dočasnici i vojnici SSS. Kadeti završetkom svog školovanja stječu VSS i bivaju promovirani u časnike.

Kako se troškovi sudjelovanja u sportsko-rekreacijskim sadržajima alimentiraju iz osobnog dohotka u segmentu podmirenja tercijarnih potreba, značajnu ulogu ima *visina mjesečnih prihoda*. Većina časnika, njih 73%, ima primanja iznad 5 000 kuna, dočasnici između 3 500 do 5 500 kuna, dok je kod vojnika i kadeta taj prosjek puno niži, te je čak 80% vojnika i 100% kadeta s primanjima do 3 500 kuna.

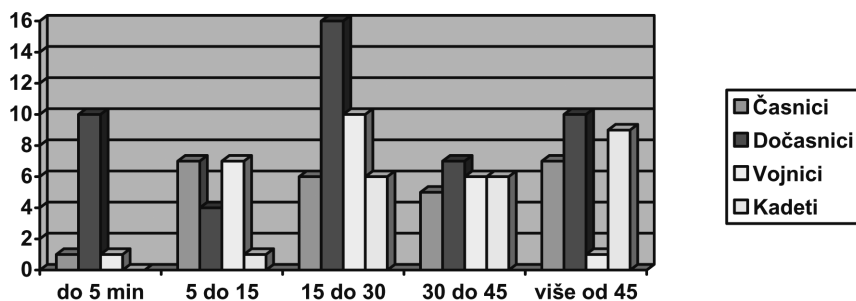
Pored osnovnih sociodemografskih podataka, za uključivanje u sportsko-rekreacijske programe presudnu ulogu imaju *podaci vezani uz tjelesnu aktivnost*.

Na pitanje *vježbate li* 46% ispitanika odgovorilo je da redovito vježbaju, njih 53% ponekad vježba, dok se samo jedan ispitanik izjasnio da uopće ne vježba. Odgovori ispitanika u svim vojnim kategorijama su podjednaki, tako da se ukupno može zaključiti da je vrlo veliki udio pripadnika HRZ i PZO tjelesno aktivan.

Grafički prikaz 3. Subjektivna procjena razine tjelesne aktivnosti u odnosu na druge osobe njihove dobi

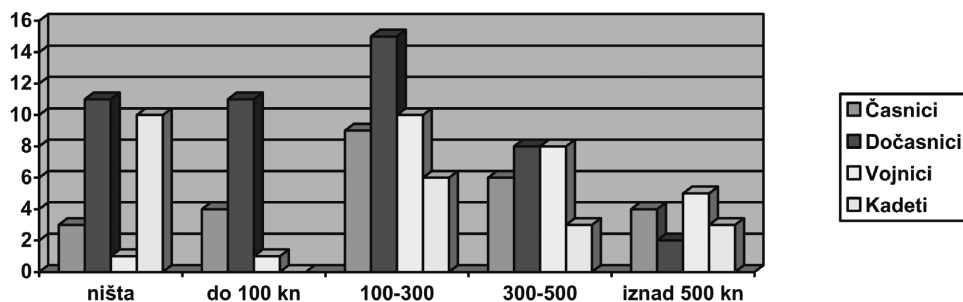
Kod *subjektivne procjene razine tjelesne aktivnosti* u odnosu na druge osobe njihove dobi 40% ispitanika smatra da je njihova tjelesna aktivnost veća, 32% ista, dok 20% ispitanika smatra kako je njihovo bavljenje tjelesnim aktivnostima manje od drugih, a 8% da je mnogo veća (Grafički prikaz 3).

Grafički prikaz 4. Frekvencija (broj) ispitanika prema količini dnevnog kretanja.

Količina dnevnog kretanja (broj minuta hodanja ili vožnje bicikla od/do posla, trgovine i sl.) pokazuje da se 32% ispitanika dnevno kreće između 15 i 30 minuta, zatim njih 22% dnevno hoda ili vozi bicikl više od 45 minuta, 20% to čini između 30 i 45 minuta dnevno, 16% između 5 i 15 minuta dnevno, dok njih 10% dnevno hoda ili vozi bicikl manje od 5 minuta (Grafički prikaz 4).

Kada se u anketnom upitniku provjerava mišljenje ispitanika o značaju i utjecaju redovitog tjelesnog vježbanja na zdravlje, onda takvo pitanje nema diskriminacijsku karakteristiku (svi odgovaraju potvrdno) pa je poželjnije provjeriti želju za sudjelovanje u redovitim sportsko-rekreacijskim sadržajima i/ili programima kroz *spremnost za podmirenje troškova* istih. Iz Grafičkog prikaza 5 vidljivo je, da je najveći broj ispitanika, njih 33%, spremno mjesечно izdvojiti između 100 i 300 kuna za potrebe tjelesnog vježbanja, dok je po 21% njih koji ne žele utrošiti ništa ili žele utrošiti između 300 i 500 kuna mjesечно za tjelesno vježbanje, 13% ispitanika spremno je izdvojiti do 100 kuna mjesечно, a 12% njih spremno je izdvojiti i više od 500 kuna mjesечно.

Grafički prikaz 5. Frekvencija ispitanika prema količini novca za vježbanje

Preferencije prema ponuđenim sportsko-rekreacijskim sadržajima (Tablica 1) prikazuju se zasebno za svako zanimanje (vojnu strukturu) stoga što su upravo ti podaci presudno značajni kako za cilj ovoga rada tako i za kvalitetno planiranje, programiranje i provedbu odabranih sadržaja, odnosno, definiranje stanja i perspektive razvoja sportske rekreacije za pripadnike HRZ i PZO.

Sagledavajući preferencije pripadnika HRZ i PZO, vidljivo je da, bez obzira na sociodemografske karakteristike i status (časnik, dočasnik, vojnik, kadet), iskazuju najveći interes za sportskim igrama i cikličkim oblicima aktivnosti, dok je najmanja zainteresiranost prikazana za bavljenje aerobikom i rekreacijskim vježbanjem.

Tablica 1. Preferencije prema ponuđenim sadržajima sportske rekreacije

		5		4		3		2		1		ukupno	
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Aerobika	časnik	2	8	2	8	5	19	6	23	11	42	26	100
	dočasnik	2	4	3	6	7	15	13	28	22	47	47	100
	vojn timer	2	8	-	-	2	8	7	28	14	56	25	100
	kadet	2	9	-	-	-	-	5	23	15	68	22	100
Body building	časnik	8	31	6	23	7	27	2	8	3	11	26	100
	dočasnik	12	25	6	14	12	25	12	25	5	11	47	100
	vojn timer	4	16	6	24	12	48	1	4	2	8	25	100
	kadet	3	14	3	14	5	23	5	23	6	26	22	100
Sportske igre	časnik	15	58	6	23	2	8	3	11	-	-	26	100
	dočasnik	23	49	12	26	11	23	1	2	-	-	47	100
	vojn timer	14	56	6	24	3	12	1	4	1	4	25	100
	kadet	16	73	2	9	4	18	-	-	-	-	22	100
Rekreati. vježbanje	časnik	3	11	3	11	12	47	2	8	6	23	26	100
	dočasnik	3	7	12	25	20	43	7	15	5	10	47	100
	vojn timer	1	4	3	12	11	44	8	32	2	8	25	100
	kadet	-	-	3	14	5	23	6	26	8	37	22	100
Trčanje, plivanje i sl.	časnik	13	50	9	35	4	15	-	-	-	-	26	100
	dočasnik	25	53	11	23	8	18	2	4	1	2	47	100
	vojn timer	9	36	11	44	5	20	-	-	-	-	25	100
	kadet	14	65	6	26	2	9	-	-	-	-	22	100
Programir. aktivni odmor	časnik	11	42	6	23	7	27	1	4	1	4	26	100
	dočasnik	16	33	11	23	14	30	3	7	3	7	47	100
	vojn timer	7	28	6	24	6	24	2	8	4	16	25	100
	kadet	6	27	6	27	6	27	2	9	2	10	22	100
Drugo	časnik	1	4	1	4	-	-	-	-	24	92	26	100
	dočasnik	3	6	1	2	-	-	-	-	43	92	47	100
	vojn timer	4	16	-	-	-	-	-	-	21	84	25	100
	kadet	4	18	-	-	-	-	-	-	18	82	22	100

Nadalje, kod većine ispitanika utvrđena je sklonost ka programiranim aktivnim odmorima. Jednako tako, bitno je istaknuti zainteresiranost kadeta i vojnika (kao mlađe dobne skupine u HRZ i PZO) za bavljenje i nekim drugim (u anketnom upitniku ne navedenim) sportskim sadržajima.

4. ZAKLJUČAK

Na osnovi prezentiranih rezultata te trenutnih organizacijskih, materijalnih i kadrovskih kapaciteta ZB Zemunik kao i ostalih ZB i vojarni HRZ I PZO može se zaključiti kako je moguće obaviti kvalitetno planiranje i organizaciju sportsko-rekreacijskih sadržaja za pripadnike HRZ I PZO te na taj način poduprijeti ostvarenje ciljeva vojne obuke i odgoja.

S obzirom na to da pripadnici HRZ i PZO preferiraju sportske igre iskazuje se potreba za izgradnjom, prenamjenom ili uređenjem postojećih prostora za potrebe sportske rekreacije u vojarnama. Prioritet treba dati izgradnji dvorana ili vanjskih polivalentnih igrališta te formiranju i opremanju trim kabineta.

Istraživanjem je utvrđena mala zainteresiranost za bavljenje aerobikom i rekreacijskim vježbanjem, a iz razloga niskog postotka zastupljenosti žena. Kako bi se potaknuo ovaj vid tjelesnog vježbanja, potrebno je izraditi programe vježbanja. S obzirom na to da se takvim vidom vježbanja bave u načelu žene, bilo bi iznimno korisno u sklopu radnog vremena, nekoliko puta tjedno, uz stručno vođenje, organizirati bavljenje narečenom aktivnošću.

Vezano za pripadnike HRZ i PZO, mlađe životne dobi, a koji iskazuju zanimanje za ostale oblike bavljenja sportom, potrebno bi bilo organizirati kampove gdje bi se kroz tečajeve padobranstva, alpinizma, skijanja i ostalih sportskih aktivnosti, za koje Oružane snage RH imaju obučene ljude, sredstva i kapacitete, ponudilo istima bavljenje i drugim oblicima sportsko-rekreacijskih aktivnosti.

5. LITERATURA

1. Findak, V., Mraković, M. (1998.) Primijenjena kineziologija u rekreaciji. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu, Hrvatski savez sportske rekreacije "Sport za sve".
2. Orlović, Ž. (1996.) Upute za pripremu iz kineziologije. Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske.
3. Matanović, M. (2008.) Preferencije pripadnika HRZ i PZO (Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane) prema sportsko-rekreativnim sadržajima. Diplomski rad. Zagreb: Kineziološki fakultet.
4. Trkulja-Petković, D., Andrijašević, M. (1994.) Kineziološka rekreacija. U: Pregled istraživanja 1959. – 1994. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.
5. Trkulja-Petković, D. (2000.) Vrednovanje modela sportske rekreacije u turističkoj ponudi. Disertacija. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.